

gyobb évi átlag-vastagsági növekedés igen biztató jel ahhoz, hogy nyárterületeink növeléséhez nagykiterjedésű ipari nyárasok létesítésével homokterületeink is hozzá tudunk majd járulni.

Gazdaságossági szempontok is alátámasztják a homoki ipari nyárasok létjogosultságát. A homoki nyárültetvények értékmérlegének előkalkulációját a 4. és 5. táblázatban vezettem le.

Az egy évre tervezett tiszta jövedelemre csak abban az esetben számíthatunk, ha a tervezett agrotechnológiai és táperőgazdálkodási előírásoknak eleget teszünk.

М. Шимон : УРАВНЕНИЕ ПЕСЧАНЫХ МЕСТОПРОИЗРАСТАНИЙ ПРИ ПОМОЩИ ПЛАНТАЖЕЙ С ГЛУБОКИМ БУРЕНИЕМ.

Механизация лесохозяйственных работ на больших площадях требует создания однородных насаждений. Поэтому автор ищет такой способ, при помощи которого можно уравнять местопроизрастание, мозаично изменяющееся вследствие различной толщины слоя песка. Опыты посадки тополей методом глубокого бурения с применением культивара „1—214“, а также навоза и минерального удобрения подтверждают возможность уравнивания местопроизрастаний, как в биологическом, так и в экономическом отношении.

Simon, M. : DER AUSGLEICH VON SANDSTANDORTSTYPEN DURCH TIEFBOHRUNGSPLANTAGEN.

Die Mechanisierung der forstlichen Arbeiten erfordert die Begründung grossflächiger homogener Bestände. Verf. suchte daher ein Verfahren zur Vereinheitlichung des Standorts an solchen Stellen, wo dieser infolge der Decksandschicht, deren Mächtigkeit innerhalb einiger Meter schwankt, mosaikartig verschieden ist. Die Versuche mit der Pflanzung der Wirtschaftssorte '1—214' in Tiefbohrlöcher sowie mit der Anwendung von mineralischem Dünger bestätigen in biologischer und ökonomischer Beziehung die Möglichkeit eines Standortsausgleichs.

Tapasztalatok az 1961 évi VII. tv. végrehajtása során

K O Z M A F E R E N C

A VII. tv. végrehajtásában eltelt hónapok alatt számos probléma merült fel. Ez a feladat újszerű, sajátos voltából adódott, mert ehhez hasonló munkával még egyikünk sem foglalkozott. Most, bizonyos gyakorlatban eltelt idő után néhány gondolatot szeretnék felvetni, amelyek munkám során merültek fel. Mondanivalómat nem pontszerűen, hanem tartalmilag három témakörben foglalnám össze:

1. A VII. tv. végrehajtásáról általában.
2. A munka gyakorlati tapasztalatai.
3. A feladat elvégzésének szakmai és gazdasági vonatkozásai.

A VII. tv. végrehajtása során alakuló bizottságokban a felelős szakembert az OEF erdőrendezősegei biztosítják. A feladat súlya tehát az erdőrendezősegek vállán nyugszik. Az a tény azonban, hogy saját szakterületünkön a szocializmus építésének egy mozzanatát hajtjuk végre, nagy hatóerő. Feladatunk végrehajtása az erdőbirtokossági társulatok felszámolásának jóváhagyása után kezdődik. A társulatok felszámolása szükségszerű volt.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése hazánkban befejeződött. Egy közigazgatási egységben általában egy gazdasági egység (termelőszövetkezet) jött létre. Ennek tagsága közös célokért, közös erővel küzd és a megtermelt javakból mindenki munkája után részesedik. Az erdőbirtokossági erdő javaiból azonban csak a társulat tagjai részesültek. A termelőszövetkezet erdőbirtokosságon kívüli tagjai ebből kimaradtak. Élesebbé tette a kérdést, hogy fáról, tehát mindenki számára nélkülözhetetlen, keresett nyersanyagról van szó, amellyel országos viszonylatban is a szükségesnél jóval kevesebbel rendelkezünk. Az így keletkezett ellentmondás megoldást követelt.

A mezőgazdaság nagyüzemi átszervezése után szinte természetes következményként jelentkezett, hogy az erdőgazdálkodást is nagyüzemi alapokra kell helyezni. Ezt ilyen értelemben írja elő az országgyűlés által elfogadott, erdőkről és vadgaz-

dalkodásról szóló 1961. évi VII. törvény. Ennek végrehajtását két tényező: a területi és használati viszonyok rendezésének variálásával érhetjük el.

A rendezés során termelőszövetkezeteink használatába tekintélyes nagyságú erdőterületek kerülnek. Ez Somogy megyében kb. 50 000—60 000 kh. Az erdők kezelési és használati viszonyainak rendezése tehát az egész népgazdaságot érintő kérdés. Nem titok, hogy szakembereink egy része bizonyos várakozással tekint ezekre a területekre, amit az erdő nagyfokú szeretetével magyarázhatunk, párosulva a népgazdaság érdekeinek ugyanilyen vonatkozású szem előtt tartásával. Próbáljuk közelebbről megnézni ezt a kérdést. Az ide vonatkozó általános tapasztalataim szerint somogyi viszonylatban a volt erdőbirtokossági erdők állapota jónak mondható. Termőhelyi azonosság esetén semmivel sem maradnak el az állami erdők mögött a kezeltségi fok és általában az erdők értékét meghatározó főbb tényezők (kor, fafajösszetétel, sűrűség stb.) szempontjából. Az erdőnél a pillanatnyi állapot hosszú évtizedekre visszamenőleg híven tükrözi az ember munkájának kezenyomát. Az átadott erdők használói ugyanazok az emberek lesznek, mint azelőtt, tehát az általuk fenntartott erdőterületek jelenlegi értékelése alapján további pozitív ténykedésüket joggal feltételezhetjük. A szakmai irányításban nyújt közvetlen segítséget az *erdőgazdaságoknál működő szakirányítási csoport*. A nagy szakember-szükséglet miatt az első időkben nehéz lesz a termelőszövetkezetekben a meghatározott terület után előírt képzettségű munkaerőket mindenhol biztosítani. A szakirányítási csoport első feladata, hogy a területi számbavétel után gazdasági egységenként „biológiai” számbavételt is végezzen. A fatermelés mozzanatainak irányításához feltétlenül szükséges a korosztály-viszonyokra, a véghasználati besorolásokra, az előhasználatok gyakoriságára és mértékére, a felújítások, telepítések eszközésére vonatkozó adatok megállapítása. A közbirtokossági erdők legnagyobbbrészt üzemtervezettek. A megosztás utáni területekre ezek az üzemtervek jól felhasználhatók.

A termelőszövetkezetek a gazdasági és politikai megszilárdulás időszakában vannak. Saját gépparkkal és megszervezett munkaerővel rendelkeznek. Bizonyos munkafázisok egymás holt szezonjába esnek (pl. kitermelés), így kiegészítik egymást. Az erdők kezeléséhez tehát megvannak a feltételek. A szakirányítás hivatott a tapasztalatok hiányát áthidalni és felvilágosító munkával köztudatba hozni, hogy az erdővel való reális gazdálkodás a bővített szocialista újratermelés alapján, a körülményektől függően a termelőszövetkezet egyik jelentős jövedelmi forrása lehet. (Pl. Csokonavisontán a tsz erdőterülete 1500 kh.) Az ország érdeke, hogy összes erdőterületeinkből a mindnyájunk számára szükséges nélkülözhetetlen termékeket megfelelő állapotban és időben eljuttassuk a népgazdaság vérkeringésébe. Ez nemcsak az erdőgazdaságok elsőrendű feladata, hanem a termelőszövetkezeteké, állami gazdaságoké és egyéb elsztoroké is.

A VII. tv. végrehajtása több szerv egybehangolt munkájának eredménye (tanácsok, ÁFTH, erdőrendezősek, termelőszövetkezetek). Nehéz az egybehangolás, ezért fontos az egymásnak adott terminusok pontos betartása, a kapott munkarészek átszűrése és gyors továbbítása. Lényeges az érintett szervek előzetes tájékoztatása és a későbbi reklamációk elkerülése végett a termelőszövetkezetek alapos bevonása az eljárásba. A termelőszövetkezetek vezetői a gazdaságuk, tehát az ott élő kis közösség érdekeit képviselik. Okos szóval meg kell magyaráznunk, hogy ebben csak addig lehet elmenni, míg ténykedésünk a nagy közösség, az egész népgazdaság érdekeit nem sérti. Munkánk csak így érheti el kitűzött célját.

A VII. tv. végrehajtását nálunk a VI. tv. végrehajtási eljárásának folytatásával oldjuk meg. Első dolog mindig a földnyilvántartási adatok tisztázása és ellenőrzése, az eljárás folyamán pedig a legszorosabb kontaktus tartása a VI-os befejezett munkájával. Az általános bejárás folyamán előfordul (főleg fás legelőkben), hogy a végrehajtási utasítás szerinti (33% záródás fölött) erdőt találunk. Itt a valóságos pillanatnyi helyzetnek megfelelően művelési ág változás a helyes javaslat. A VI. és VII-es törvénynek nyilván az a célja, hogy minden földterület olyan rendeltetést töltsön be, amellyel a népgazdaság szempontjából a legtöbb és legfontosabb terméket produkálja. Másodlagos célja lehet, hogy országos viszonylatban a lehető legpontosabban megkapjuk az egyes művelési ágak területeit, mert ezek birtokában, összhangban népgazdaságunk jelenlegi és jövőbeni igényeivel, export-import lehetőségével stb. távlati terveket készíthetünk egyik, vagy másik művelési ág növelésére, ill. csökkentésére. Ha ezeket a területeket nem vesszük észre, már eleve hamis adatokat szolgáltatunk a fenti elgondolásokhoz. Nem beszélve arról, hogy csak az elsődleges rendeltetés reálitása ad módot szakszerű kezelésre, nyilvántartásra. Ezekről a részkekről adatlapokat kell készítenünk az illető szektor számára, becslött területtel, ha a rendezésbe nem vontuk be. A terület szembecslésénél biztosabb, ha a

terepen azonosított pontokhoz viszonyítva az $M = 1:10\,000$ méretarányú munkatérképre az új részt ráskicceljük. Ebben nagy gyakorlatunk van az erdőrészlet-alakítások révén. Egyszerű idom esetén léptékkal, nagyon szabálytalan vonalak esetén pedig planiméterrel a célnak egészen jól megfelelő adatokat kapunk.

A VII. tv. végrehajtása során a legfontosabb, leglényegesebb munka az erdőértékelés. Ez adja a rendezésbe vont terület súlyozott, I. oszt. értékét, amitől aztán az egyes szektoroknak járó területek nagysága függ. Az értékelés mindig alapos, esetleg ismételt helyszíni bejárással folyik. Ez azért szükséges, mert sok a szubjektív tényező. A két szélsőség megállapításánál sokat jelenthet az értékelésre alakult bizottság helyismerete. A többi állománykép beillesztése e két érték közé már nem okoz nagy nehézséget.

Tulajdonképpen mik az osztályok? Az adott területen ugyanazon értékű állományok összessége. Elméletileg hasonlít az erdőrészlet fogalmához. Minden erdőrészlet más osztályt jelentene, kivéve ahol természetes vagy mesterséges (út, patak stb.) vonalak miatt történt a leválasztás, de az állományviszonyok ugyanazok. Így azonban túl differenciált, a gyakorlat számára felhasználhatatlan lenne a módszer. Az osztály tehát a valóságban erdőrészlet-csoport, azaz közel azonos értékű állományok összessége. Az osztályok számát és az egyes osztályokon belül az értékhatárokat (tűrést) mindig a termőhely és produktuma, a talált állományképek együttes behatása szabja meg. Ez a termőhely differenciáltságával párhuzamosan nő. Itt Somogyban, ahol az átlagos erdőrészlet kb. 2,8 ha körül van, nehéz az osztályba-sorolás. Már 20–30 cm magasságkülönbség más termőhelyi és állományképet jelent. Somogy megye helyenkénti geodéziai feltáratlansága pedig gyakran a területadatok labilitását okozza, amelynek tisztázása sok időt elvehet. Gyakorlattal rendelkező szakember a vizuális értékelést követően szinte automatikusan észleli a vizsgált állománynál az egyes jellemző tényezőket, vagy azok hiányát és minden nehézség nélkül besorolja a területet a megfelelő osztályba. Ha az egyes értékosztályok között a százalékvérték irreálisan nagy, elméleti osztályt, ill. osztályokat iktathatunk közbe, amelyek a valóságban nem léteznek, de az osztályok közötti érték-differenciát a valóságosra csökkentik.

Az egyes szektoroknak járó területek visszatűzésénél a járó I. oszt. értékekből indulunk ki. Az I. oszt. értéket százalékosan felbontjuk úgy, ahogy a valóságban a visszatűzés helyén az értékosztályok esnek. Az így kapott értékosztályok egyenként I. oszt. területben vannak. Ezt átszámítjuk valóságos területre. Az összegezés után kapjuk a szektornak járó általános területet, amit a térképen, majd a terepen kitűzünk és állandósítunk. Szabályos idom esetén numerikus úton számíthatjuk az egyik adatot (oldal); teljesen szabálytalan területnél próbálgatással hasítjuk ki az egyes szektoroknak járó részeket.

Néhány szót az elért eredményekről. A kaposvári erdőrendezőiség összesen 263 községben illetékes elvégezni a rendezést. Az első évben 134 községgel végzett, egy műszaki dolgozóra 23,2 község/év teljesítménnyel. A határidő 1965. szept. 31., tehát $\frac{3}{4}$ év alatt kell 129 községet rendezni. Beszámítva az eddig szerzett gyakorlat adta előnyt, kemény munkával és helytállással várható a határidőre való teljesítés akkor, ha váratlan akadály nem jön közbe.

A fás legelők kérdésével szeretnék még foglalkozni. Somogy megye erdőterülete 221 995 kh, legelője 92 239 kh, ennek kb. 80%-a, tehát 73 791 kh fás legelő. Mezőgazdászaink szerint ezek hamarosan rendezésre, felújításra, feljavításra kerülnek. Ezeknek a fás legelőknek jelentős részén a fák erősen túltartott, növedéket nem hozó, egészségileg leromlott (Cs, ksT, Gy, A), egyedekből állanak. Ez népgazdasági szempontból állandóan csökkenő értékű holt tőke, amely végül hasznosítás nélkül elenyészik.

A beteg fák az elsődleges rendeltetést is csak gátolják, mert sok növényi és állati károsító melegágyaúl szolgálnak. A hatalmas méretű koronák árnyalása és a hasonló nagyságú gyökérszövet nedvesség-elszívó konkurrenciája miatt a fűállomány gyenge, ritkás, leromlott. Szükséges, hogy ezeknek a legelőknek a fás állományát felújítsuk és ha már a lehetőség adott, ott másodlagosan növedéket (fát) termeljünk. Ez egyben az elsődleges célt, a legelő feljavítását is szolgálja. Vannak legelőink, ahol a termőhely lehetővé teszi nNy-fás legelők kialakítását.

A nNy természetes, szükséges eleme a tág hálózat. Ez kiválóan összeegyeztethető az elsődleges céllal, a legeltetéssel. Így az elsődleges rendeltetés mellett még jelentős fatömegeket nyerhetünk a népgazdaság számára. Különösen fel kell használni a lehetőséget az országnak azon a részein, ahol azok minden nagyobb befektetés nélkül adottak.

A VII. t. végrehajtása során eddig szerzett tapasztalatok alapján bízunk a törvény határidőre történő sikeres végrehajtásában és az utána jelentkező szakmai problémák megoldásában.

Ф. Козма: РЕЗУЛЬТАТЫ ВЫПОЛНЕНИЯ VII. ЗАКОНА О ЛЕСЕ ОТ 1961 ГОДА.

Новый закон Венгрии о лесе принес существенные изменения в области ведения лесов. В этом законе важной задачей являлось паделение лесами о сельскохозяйственных производственных кооперативов. Лесоустроительные партии за 2 года проведут устройство территории в связи с этой задачей. Автор описывает свои опыты, приобретенные при устройстве территорий и подчеркивает важность оценки леса в этой работе.

Kozma, F.: ERFAHRUNGEN BEIM VOLLZUG DES GESETZES NR. VII/1961.

Das neue Forstgesetz Ungarns brachte wesentliche Veränderungen in der Bewirtschaftung der Wälder. Eine wichtige Aufgabe war dabei die Versorgung der LPG—Grossbetriebe mit Wäldern. Die damit verbundene Flächenregelung wird durch die Forsteinrichtungsämter in rund 2 Jahren vollzogen. Verf. umreißt die dabei gesammelten Erfahrungen und unterstreicht die Bedeutung der Waldbewertung bei dieser Arbeit.

Adatok a magyar erdészeti kísérletügy fejlődéséhez az első világháborúig

HILLER ISTVÁN

A szervezett magyar erdészeti kísérletügy viszonylag későn alakult ki, ami azal magyarázható, hogy hosszú ideig nem volt ennek az ügynek megfelelő pártfogója, habár az erdész szakembereket a megszervezés gondolata már régóta foglalkoztatta. A szervezett magyar erdészeti kísérletügy létrehozásának első lépése az volt, hogy 1893-ban az akkori földművelésügyi miniszter (Bethlen András) *Vadas Jenőt*, az erdészeti felsőoktatás és az egész magyar erdészet kimagasló alakját, kiküldte Ausztriába, Németországba és Svájcba, hogy az ottani kísérletügyet tanulmányozza. Természetesen ezt megelőzően az Erdészeti Akadémia nagynevű tanárai addig is folytattak már egyénileg kísérleteket. Ezt bizonyítja az „Erdészeti Lapok” 1862-ben megjelent első száma is, amelyben már olyan cikkek jelentek meg, amelyek csak alapos kutatások és kísérletek eredményeként íródhattak. Külföldi tanulmányúttjáról hazatérve, *Vadas Jenő* azon az állásponton volt, hogy a magyar erdészeti kísérletek egy önálló intézménynek kell végeznie. Miután azonban erre akkoriban lehetőség nem volt, külföldi tapasztalatai alapján olyan javaslatot terjesztett elő, hogy addig, amíg önálló intézményt az ország nem bír felállítani, addig a kísérletügy megindítását az Erdészeti Akadémia és az egyes erdőőri szakiskolák mellett felállítandó erdészeti kísérleti állomásokon kell szorgalmazni. A földművelésügyi miniszternek tett jelentését és javaslatát *Vadas Jenő* tanulmány alakjában is megjelentette a következő cím alatt: „Szervezzük a magyar erdészeti kísérletügyet”. A tanulmány az „Erdészeti Lapok” 1893. évfolyamában jelent meg, később pedig mint különlenyomat került a magyar szakemberek kezébe. *Vadas Jenő* ebben a tanulmányában szó szerint a következőket írta: „... eddig a kísérletüggyel kapcsolatos törekvéseink elszigetelten s támogatás nélkül állottak, de most már, mikor a kísérletügy nyomában az erdőgazdaság terén mindenütt új élet kél, mely új irányt és eszméket hoz felszínre, mi sem maradhatunk vissza s nekünk is a kísérletügy kibontott lobogója alá kell sorakoznunk. Meg kell ezt tenni főképpen azért, mert az erdészeti kísérletügy erdőgazdaságunk gyarapodásának s erősödésének eszköze, szervezése tehát a mi jól felfogott érdekünk”. *Vadas* javaslatát a Földművelésügyi Minisztérium elküldte a selmecbányai Akadémiához, hogy arról mondjon véleményét. Az Akadémia tanácsa ebben az ügyben 1893. július 28-án *Fekete Lajos* professzor ellenjavaslatát fogadta el, amely azt tartalmazta, hogy létesítsenek teljesen önálló Kísérleti Intézetet Budapesten. 1896-ban az Erdészeti Akadémia javaslatára 1000 Ft-os ösztöndíjjal *Tuzson Jánost* — akkoriban tanársegéd volt az Akadémián — kiküldték Münchenbe, hogy ott az erdészeti növénytan hallgatása mellett az erdészeti kísérletügyet is tanulmányozza. Külön megbízást is kapott, hogy a zürichi és a mariabrunni kísérleti intézeteket is tanulmányozza.